

**Tények az üres hordozó díjak kezeléséről,
és azok 25%-ának a Nemzeti Kulturális Alaphoz irányításáról**

Artisjus válaszok L. Simon László állításaira:

1) Az üreshordozó-díj (ÜHD) nem „nevesített” jogdíj, mert nem tudjuk, kinek a műveit másolják. Az ÜHD „nem a szerzők zeneszámai után beszedett jogdíj”. Ezt a díjat a jogosultak „nem valós teljesítmények után, nem az eladott CD-k száma után, nem a megtartott koncertek száma után” kaphatják meg.

Tény: Az online környezet és a digitális technika térnyerésével az utóbb évtizedben nagyságrendekkel nőtt a védett művekről, hangfelvételekről és filmekről készült magáncélú másolatok száma. A magáncélú másolatkészítést a hazai szerzői jog nem teszi engedélykötelessé, erre azonban csak akkor van módja a jogalkotónak uniós jogi szabály alapján, ha megteremti az ÜHD-rendszer jogi hátterét. Más szóval: az ÜHD ugyanolyan jogdíj, mint a sugárzás, koncert, lemezkiadás, online műfelhasználás esetén járó jogdíj, alapját nemzetközi egyezmények és az uniós jog teremti meg, a művek – nem engedélyköteles – felhasználása (másolása) után járó díj. ÜHD nélkül nincs olyan széleskörű szabad magáncélú másolás, mint amit a magyar jog enged.

Az érintett közös jogkezelőket a szerzői jogi törvény kötelezi, hogy évente részletes felmérést készítsenek a lakossági másolási szokásokról. A felmérés módszertanáról ma már véleményt nyilváníthatnak a legjelentősebb ÜHD fizetők, és érdekképviselői szerveik is. E felmérések hosszabb ideje alapot adnak arra, hogy idősorokban elemezhető legyen, hogy mely hordozóra milyen típusú védett alkotások kerülnek. Ezek az adatok alapját képezik az ÜHD jogosulti csoportok közötti elosztásának is.

2) A magyar ÜHD mértéke sokkal magasabb, mint az Európa legtöbb országában alkalmazott díjak, az üres hordozók sokkal drágábbak Magyarországon, mint Európa más országában, pl. Németországban.

Tény: A magyar díjak az európai átlagon vannak. Az e tárgyban kelt legfrissebb és részletezettségében egyedülálló közgazdasági tanulmány megállapításai szerint: *„Magyarország közepes mértékű díjterhelést alkalmaz az InfoSoc-irányelv hatálya alá tartozó EGT-díjrendszerekhez képest. A Stichting de Thuiskopie módszertanával készült 2012-es WIPO összehasonlításban (Stichting de Thuiskopie-WIPO, 2012:12) 9 EGT országban magasabbak, 11-ben alacsonyabbak az egy főre jutó ÜHD bevételek, amivel Magyarország majdnem pontosan a közepes (medián) értéket foglalja el. (...) Ha figyelembe vesszük azt, hogy legalább három közép-kelet-európai országban megkérdőjelezhető az igen alacsony bevételek jogszerűsége, akkor a magyar díjbevételeket inkább alacsonynak, mint közepesnek látjuk.”*¹

3) Az ÜHD-ből EU-s ítélet és példák alapján el lehet vonni szokott célokra.

Tény: ismereteink szerint 3 uniós tagállamban, Franciaországban, Spanyolországban és Ausztriában létezik jogszabályi háttér és valós gyakorlat arra, hogy az ÜHD-ből kötelező módon szociális és kulturális célokra különítsenek el valamilyen összeget. Ugyanakkor egyik országban sem, így az EU Bíróságának nyári ítéletében említett Ausztriában sem állami szerv kezeli ezeket az összegeket: mindhárom példában az ÜHD-t beszedő közös jogkezelő, vagy az által alapított szerv végzi a szociális és kulturális felhasználást a jogosultak javára, mindezt legfeljebb olyan állami felügyelet alatt, amely nem szigorúbb, mint a jelenleg a hazai közös jogkezelőkre vonatkozó szabályozás.

Az ÜHD 25%-ának közvetlen állami rendelkezési körbe utalására tehát nincs uniós példa, azt az említett bírósági ítélet sem támasztja alá.

./.

¹ Az üreshordozó-díjrendszer vizsgálata, 65. o. (készítette a Pro Art Szövetség a Szerzői Jogokért megbízásából a Visegrad Consulting, 2012., a tanulmány elérhető a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál, publikálása folyamatban)

4) Az EU Bíróságának ítélete szerint az ÜHD-ből elvont szociális és kulturális célra szánt forrásoknak minden jogtulajdonos számára megkülönböztetés nélkül hozzáférhetőnek kell lennie, ezért ez jó eszköz lesz majd a feltörekvő fiatal tehetségek támogatására.

Tény: az ítélet valódi értelme: az egyes tagállamokban működő ilyen rendszereknek nyitottnak kell lenni más tagállami jogosultak számára is, hiszen a levonások az ő díjukat is érintik. Az Artisjus által alkalmazott jelenlegi, semleges felosztási rendben a vonatkozó elhangzások alapján a külföldi jogosultak is hozzájutnak forgalomarányosan az ÜHD-hez (részleteket ld. alább). Az NKA hogyan gondolja biztosítani ugyanezt a nemzetközi hozzáférést? Ha sehoggy, miért emeli ki nyilvánosan e kritériumot az alelnök?

4) A 3,6 mrd Ft beszedett ÜHD-ből az Artisjus mindössze 188 millió Ft-ot fizetett ki külföldre.

Tény: a 3,6 mrd beszedett ÜHD 2012-es adat, ennek a felosztására 2013-ban került sor. A 188 milliós felosztott összeg viszont 2011-es beszedésből származik, tehát a két összeg összehasonlítása eleve téves. A 2011-ben beszedett, 2012-ben felosztott ÜHD összege összesen **2,87 milliárd** Ft volt. Ebből részesült a szerzői jogi törvényben meghatározott arányok szerint az EJI, MAHASZ, HUNGART, FILMJUS is. A 2011-ben beszedett összegből az Artisjúnál maradt, zeneszerzőket, szövegírókat, zeneműkiadókat és irodalmi szerzőket illető, 2012-ben felosztott és kifizetett összeg **1,11 milliárd** Ft volt, ebből **440 millió Ft** került külföldi jogosultaknak kifizetésre. Azért épp ennyi, mert a felosztásnál figyelembe vett csatornákon (rádió, tévé, hangfelvétel-kiadás, online zeneboltok) ennyi külföldi zenét fogyaszt a magyar hallgató. Az ÜHD felosztás ugyanis az Artisjusban – a jogosultak által meghatározott arányokban – a lemezadások, rádiós és televíziós játszások, valamint internetes letöltések tényleges adatai alapján történik.

Persze a beszedett összeg másik részéből (1,76 milliárd Ft) is részesülnek a külföldi jogtulajdonosok, az előadóművészi, hangfelvétel-kiadói, filmes és vizuális művészeti jogkezelők útján, saját felosztási szabályaik szerint.

5) Az NKA olcsóbb, mint az Artisjus.

A két intézmény munkája össze sem hasonlítható.

Beszedés:

Az Artisjus egy közös jogkezelő szervezet, amelynek egyik legnagyobb feladata, hogy – sokszor fillérenként – beszedje a szerzőknek járó jogdíjat több mint 40.000 hazai zenefelhasználótól.

Ezzel szemben az NKA a mások által beszedett pénzt egyszerűen megkapja, mert átutalják neki.

Kifizetés:

Az Artisjus évente több millió elhangzási adat egyenkénti feldolgozásával, a tényleges elhangzások alapján, szerzőre nevesítve osztja fel, számfejt és fizeti ki az általa beszedett jogdíjakat. A kifizetés évente kb. 10.000 hazai, további több tízezer külföldi szerzőnek történik, akiknek műveit, alkotói és pénzügyi adatait szintén az egyesület dokumentálja. Mindezt egy magas minőségű sztenderdeket előíró nemzetközi jogkezelői hálózat részeként, annak előírásait betartva teszi.

Az NKA tevékenysége ehhez képest kimerül a kurátorok által javasolt pályázatok kiírásában és kurátorok által történő elbírálásában, majd a döntés alapján támogatottaktól önkéntesen beérkező adatok alapján történő pénzáttalásban.

Az Artisjus költségeinek elemzéséhez egy fontos tényező: az Artisjus kezelési költségének majd' 1/3-a, 2012-ben 1,145 milliárd forint közteherként (EHO, TB, járulékok, TAO, illeték, felügyeleti díj, stb.) az állami költségvetést gyarapítja, emellett az Artisjus, és ezáltal a képviselt szerzők éves szinten a szerzői jogdíjakat terhelő, általunk beszedett 2,08 milliárd forint (2012) áfabevétellel, valamint 671 millió forint (2012) SZJA-bevétellel is hozzájárul a költségvetéshez.

6) „A jelenlegi gyakorlat tehát voltaképpen kétszeresen honorálja a sikeres előadókat, akikhez a jogdíjbevételek jelentős része eleve befolyik. A jelen javaslat ezzel szemben az üres hordozók után fizetendő díjak – tehát nem a hagyományos értelemben vett jogdíjak! – elosztásának újragondolásával a Nemzeti Kulturális Alapon keresztül új művek megszületését és azoknak a közönséghez való eljuttatását kívánja támogatni. Vagyis nem az eddigi lemezadások vagy a lejátszási gyakoriság alapján osztanánk el a feltételezett teljesítmény után szedett díjat, hanem pályázati úton, életképes tervekre és támogatható ötletekre fordítva.”

Tény: Ezzel a megoldással a jogalkotó nemcsak a „magas jogdíjat kapóktól” veszi el a fizetését, hanem a kis, közepes szerzőktől, előadóktól, valamint a szűkös anyagi keretek között új hangfelvételeket létrehozó független magyar kiadóktól is. A jelenlegi gyakorlat kizárólag az érintettek, szerzők, előadók, kiadók akaratán, felügyelet tárgyát képező, nyilvánosan hozzáférhető Felosztási Szabályzaton alapszik. Az egyes közös jogkezelői felosztási szabályzatokat a jogosultak saját soraiból választott képviselői alkotják demokratikus egyesületi döntéshozatali szabályok szerint. Ha majd az érintettek más alapvetet kívánnak követni, mint azt, hogy a jogdíjakat a tényleges játszottság arányában kell elosztani, akkor változtatnak ezen. Mindemellett a jogosultak saját akarata kiterjedt arra is, hogy a szolidaritás elvét szem előtt tartva, és az adott művészeti ág jövőjének építése végett jogdíjuk 10%-áról lemondva azt szociális célokra, illetve az NKA által is célzott pályázati rendszerben kulturális projektekre fordítsák. Ezt az öngondoskodást, saját kultúrfinanszírozást veszi ki nagyrészt a jogosultak kezéből a 2013. október 7-én elfogadott törvénymódosítás. Vagyis a kárhozottat játszottsági elvű felosztást meghaladó legfontosabb elemet maga az NKA veszi ki/át a jogosultak által alkotott és fenntartott rendszerekből.

7) „Az Artisjusnál lényegesen nagyobb társadalmi legitimitása lesz az NKA pénzosztó mechanizmusának.”

A magánpénzek kezeléséhez nem valamiféle általános „társadalmi” legitimitás, hanem az alkotóktól, előadóktól, kiadóktól származó legitimitás szükséges – hiszen az ő saját pénzükről van szó. Az üreshordozó-díjakat 5 szerzői-előadói-kiadói egyesület osztja fel: az Artisjus, az Előadóművészi Jogvédő Iroda, a FILMJUS, a HUNGART és a MAHASZ. Ezek az egyesületek a jogosulti akarat létező leglegitimébb megtestesítői: hiszen maguk a jogosultak alapították ezeket, ők alkotják a tagságukat, és saját, demokratikus belső döntéshozatali rendszerükben hozzák létre a felosztási szabályzatukat, választott képviselőiken keresztül irányítják és ellenőrzik ezen egyesületek működését.

* * *

Az L. Simon Lászlótól vett fenti, torzítás nélküli idézetek forrásai:

<http://www.atv.hu/video/video-20131009-nagy-vihart-kavart-a-jogdij-ugy>

http://lsimon.blog.hu/2013/10/07/lenyulas_helyett_celszerubb_felhasznalas_higgadtan_a_jogdijakrol

<http://www.origo.hu/itthon/20131007-l-simon-nyugtatja-a-haborgo-muveszeket.html?sec-2>

http://index.hu/kultur/2013/10/07/az_nka_olcsobb_mint_az_artisjus/